

Jan de Jong (Buren, 1949) is een van de weinige originele 'Wadden-eilanders' die actief zijn in de wadvogeltellingen van SOVON. Tijdens de meitelling scoorde hij ondermeer ruim 30.000 Rosse Grutto's. 'Ik denk dat de meeste eilanders geen idee hebben wat voor prachtigs zich hier ieder jaar voor hun neus afspeelt'

'Dit is net a

veel op open zee!' De eerste bezoekers van de zandplaat die we daarna al van grote afstand zien liggen zijn een kleine dertig zeehonden. Grijs en gewone zeehonden liggen schijnbaar gemoedelijk naast elkaar in de zon. Het zijn vaste bezoekers, getuige ook de twee afgeladen schepen die met een groot bord 'Robbentocht' op hun stuurhut achter ons aanvaren. Tussen de groepjes zeehonden wordt de vloedlijn gemarkeerd door enkele honderden Bonte Strandlopers. Op het westpuntje van de zandplaat wacht het echte spektakel. Een groep van enkele duizenden Rosse Grutto's zit met de snavels onder de vleugels, maar met één oog open te wachten op laagwater. De Jong heeft ze nog niet geteld of de hele groep gaat de lucht in. Met moeite vinden we de oorzaak tussen de duizenden stipjes: een vrouwtje Sperwer komt vanaf de Boschplaat op de zandplaat af.

Het dier lijkt geen aanstalten te maken om een prooi te pakken. Maar de enorme wolk vogels kiest toch het zekere voor het onzekere. Een paar groepjes lijken te kiezen voor de Friese kust aan de horizon. Het peloton maakt een omtrekkende beweging naar Terschelling. 'Dat is dus De Blauwe Balg', stelt De Jong toch enigszins teleurgesteld vast. 'Zo heb je iets, en zo heb je weer niets.'

Aaisykjen

De Jong is vreemd genoeg een van de weinige Waddeneilanders die actief zijn in de vogeltellingen van SOVON. Zijn professionele leven werkte hij als werkplaatstimmerman op het eiland. Als een soort glijdende overgang naar een definitief pensioen doet hij dat nog twee dagen in de week. De rest van de tijd gaat voor een belangrijk deel op aan de vogels. 'De natuurliefde van de meeste Amelanders beperkt zich tot het 'aaisykjen'. Ik heb het

Twee uur voor hoogwater treffen we schipper Jan Smit en zijn maat Cor Nettinga bij de Krukel, het patrouille-vaartuig van het ministerie van LNV.

De tocht gaat naar 'De Blauwe Balg', op de kaart een onbeduidend zandplaatje tussen Ameland en Terschelling. 'Ik heb geen idee hoe lang deze droge zandplaat nog bestaat', zegt Nettinga. 'Door de dynamiek van het Wad wordt hij de laatste jaren steeds een beetje lager en kleiner. Misschien is hij over een paar jaar wel helemaal verdwenen.' Zolang hij er nog ligt, overtijnen er wel veel steltlopers op trek, weet SOVON-vrijwilliger Jan de Jong. 'Toch moet je altijd maar afwachten wat je gaat aantreffen. Je bent ook afhankelijk van wat er op de Boschplaat van Terschelling gebeurt, of op de kwelders onder Ameland. Als op een van die plaatsen net een Slechtvalk overvliegt, dan vlucht er veel naar de Blauwe Balg. Maar andersom, als er verstoring is op dit plaatje, dan vliegt de hele hap naar de kwelders of naar Terschelling.'

Spektakel in de lucht

Van de haven van Ameland is het een klein uurtje varen naar de Blauwe Balg. Vlak voordat we bij het zandplaatje komen, richt schipper Smit zijn steven op 13 witte vlekken in het zeevat tussen Ameland en Terschelling. Jan de Jong reageert verbaasd als hij de vogels door zijn telescoop herkent. 'Knobbelzwanen zie je niet heel

Tot voor kort werden deze pagina's gevuld door journalist en vogelkenner Guus van Duin. Met dit nummer neemt freelance wetenschapsjournalist Rob Buitter het stokje van hem over. Rob is ondermeer verslaggever voor Vara's Vroege Vogels en schrijft ook voor bladen als Trouw, Intermediair en Vogelnieuws. 'Noem me gerust vogelaar. Maar vogelkenner, dat durf ik – zeker in een blad van SOVON – niet te beweren. Ik rij vooral graag nieuwsgierig mee op de bagagedrager van de echte cracks', zegt hij. In 'IN DE KLEI' doet Rob verslag van zijn ontmoetingen in het veld.

De Serengeti'

serieuze vogels kijken een jaar of 30 geleden geleerd van een boekhouder hier op het eiland, Simon Elgersma. Hij leeft nog steeds, 87 jaar is hij nu. Ik was altijd al geïnteresseerd in vogels. Maar toen ik de lijsten te zien kreeg van wat de betere vogelaars van de vaste wal hier op het eiland hadden gezien, dat kon ik gewoon niet geloven. Dat dát allemaal hier op het eiland zat. Later kon ik met hulp van Elgersma gelukkig zelf constateren dat ze gewoon gelijk hadden.'

Paradijsje bij de voordeur

Ameland heeft niet de naam, maar volgens De Jong is het wel degelijk een waar paradijs voor vogels en vogelaars. 'Vooral in de topweken van de voorjaars trek, in mei. Het is onvoorstelbaar wat een dichtheden aan steltlopers je dan rond het eiland kunt zien. Vanwege de pinksterdrukte, en de problemen die we hadden om alle telploegen te bemensen, hebben we de telling van dit jaar over het weekeinde moeten uitsmeren. Naast de duizenden Rosse Grutto's die we net op de plaat hebben gezien, heb ik er gistermiddag samen met Marcel Kersten ook al ruim 30.000 geteld op de oostpunt van het eiland. Prachtig! Maar ik wed dat er op de ruim 3000 Amelanders die hier wonen nog geen 20 zijn die zich bewust zijn van dat spektakel. Ze kijken 's avonds bij wijze van spreken wèl vol bewondering naar Discovery, hoe een paar leeuwen door een kudde van duizenden gnoes heen jaagt. Maar dat ze zoiets ook in hun achtertuin kunnen zien, dat weten ze niet. Dit is toch net de Serengeti?! Daar, dat bedoel ik nou,' zegt De Jong nuchter, wanneer hij wéér een enorme wolk Rosse Grutto's en 'Bontjes' aanwijst aan de horizon. 'Ongetwijfeld weer een Slechtvalk of een Smelleken die de boel oppest.'

Boven het maaiveld

De Jong voelt zich bevoorrecht. Tegelijk weet hij dat hij dat hij zijn kop zo nu en dan ook op een riskante manier boven het Ameland maaiveld uitsteekt, wanneer hij opkomt voor de vogels. Dat blijkt bijvoorbeeld wanneer we weer voet aan wal hebben gezet, en hij mij nog even meeneemt naar dezelfde kwelders waar we vanaf het water ook al duizenden vogels boven zagen vliegen. Achter een kolonie Grote Sterns – zo'n 'klassieke', met een zoom van honderden kokmeeuwennesten vóór de sterns – zitten nog eens duizenden en duizenden Rosse Grutto's, Bontjes en Zilverplevieren te overtijen op een droge plaat. Het is nog maar kort na hoogwater. Maar aan de voet van de dijk verzamelt zich toch al een klein legertje toeristen voor een excursie van het natuurinformatiecentrum op het eiland. De begeleider verontschuldigt zich. 'Ik weet het, het is geen handig tijdstip om een wadloopexcursie te boeken, maar ja' Met nauwelijks ingehouden irritatie maakt De Jong duidelijk dat hij met het natuurinformatiecentrum contact zal opnemen. 'Dat slaat toch nergens op, dat je het wad opgaat wanneer daar nog vogels zitten te rusten?!' Misschien dat De Jong het juist wel kan maken omdat hij een van de eilanders is? 'Ach, ik weet het niet', reageert hij met typerende Friese nuchterheid. 'Ik heb gewoon een enorme passie voor met name die steltlopers. De hele ecologie, de trek, ... het zijn fascinerende dieren. Daar kom ik dan ook voor op, ook als wetlandwacht voor Vogelbescherming. En nee, daar maak ik niet altijd vrienden mee.'

Oorverdovend

Met een brede grijns haalt hij een herinnering op aan een vliegshow die in het voorjaar van 2007 op het eiland werd

georganiseerd. 'Formatievliegen met stuntvliegtuigen, dat soort werk. Maar ja, die jongens mogen voor de veiligheid natuurlijk niet boven het publiek vliegen. Vandaar dat ze een beetje naast de baan bleven, boven het duin. En daar zat toevallig ook een van de weinige nesten van de Blauwe Kiekendief. Moet je nagaan, toen ik mij met een maat met geluidmeters in het duin had geposteerd, stuurde de politie nota bene ons in eerste instantie weg. Want we zaten zonder toestemming midden in een natuurgebied, zo zei men. Nou vraag ik je. Maar provincieambtenaren die er ook bij waren vroegen ons om toch vooral wèl metingen te doen. Ruim honderd decibel op de teller, vlak in de buurt van dat nest! Als er dan vervolgens geen vergunningen meer komen voor nieuwe vliegshows, dan kun je wel nagaan dat sommige eilanders je een tijdje met de nek aankijken.' Het kan de pret van De Jong allemaal niet bederven. 'Het gaat mij puur om de lol van het buiten zijn en om de fascinatie voor de vogels. Samen met Marcel Kersten en Kees van Scharenburg doen we nu ook al 12 jaar mee aan de simultaantellingen van de wadvogels. Vraag me niet om de details van die tellingen of om de trends. Dat soort hogere wiskunde laat ik graag aan de mensen op het bureau in Beek-Ubbergen. Vraag me liever om een kleurring van een Scholekster af te lezen. Dáár krijg ik nou een kick van.'